

Tweede Kamer der Staten Generaal
t.a.v. C.E. de Kler
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Betreft: Reactie uitgangspunten cultuurbeleid 2021-2024

19-06-2019, Amsterdam

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Middels deze brief reageren wij als Vereniging Vrije Theaterproducenten (VVTP) op de uitgangspunten voor het cultuurbeleid van de aankomende planperiode 2021-2024, die minister Van Engelshoven op 11 juni jl. heeft gepresenteerd. Naar aanleiding van de gepresenteerde uitgangspunten willen wij bij u enkele specifieke punten onder de aandacht brengen, en formuleren wij een aantal aanbevelingen en wensen ten aanzien van het cultuurbeleid 2021-2024.

Dit schrijven sturen we eveneens als input voor het rondetafelgesprek op 20 juni. Namens de VVTP zal Matthijs Bongertman, bestuurslid, deelnemen.

Het belang van Vrije Theaterproducenten

Als vrije theaterproducenten zijn we verantwoordelijk voor 70% van het totale theateraangebod dat in de Nederlandse theaters te zien is. Het gaat hierbij om toneel, musical, cabaret en andere vormen van live-entertainment. Deze voorstellingen produceren we over het algemeen zonder enige vorm van directe overheidssteun.

Vrije theaterproducenten zijn ondernemers met een grote liefde voor toneel, cabaret, musical en live-entertainment. Want theater doet ertoe. Theater brengt een zintuiglijke ervaring teweeg die onvergelijkbaar is met andere kunstvormen. Theater reageert op de samenleving en op menselijke verhoudingen, het kan een spiegel voorhouden, het maakt

erfgoed en historie invoelbaar, het prikkelt, kan het publiek ontspannen, vermaken en is zijn tijd soms ver vooruit.

In het ontsluiten van de podiumkunsten aan een groot publiek zijn vrije theaterproducenten van groot belang. Veel Nederlanders maken voor het eerst kennis met het theater via een van onze producties. De vrije theatersector blijkt keer op keer in staat een groot en breed publiek aan te spreken met spraakmakende en kwalitatief hoogstaande producties. Naast inhoudelijk en artistiek, levert de vrije theater sector ook op economisch gebied een grote bijdrage. Lokaal profiteren midden- en kleinbedrijven zoals horecaondernemingen van onze producties, die een impuls kunnen geven aan de ontwikkeling in een bepaald gebied.

Naast een sterke vrije theatersector, is ook een gezonde gesubsidieerde sector voor ons van groot belang. Veel van onze producties zijn te zien op podia die direct of indirect overheidssteun ontvangen. Veel van de mensen die bij ons werken, werken ook regelmatig bij onze gesubsidieerde collega's. De cross-over is groot. De vrije en de gesubsidieerde sector hebben elkaar dus nodig in het maken van mooi theater, en in het aantrekken, behouden en vernieuwen van het theaterpubliek. We zijn dan ook blij dat binnen de theatersector - gesubsidieerd en niet-gesubsidieerd - de krachten steeds vaker worden gebundeld. Zo werken wij als VVTP intensief samen met onder meer collega brancheverenigingen als de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD), Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten (NAPK) voor het verder digitaliseren van de 'backoffice' van ons werk.

De leden van de VVTP zijn trots op het Nederlands theater. In veel gevallen loopt Nederland voorop in vernieuwing en technisch vernuft. Theater is bovendien, naast literatuur en film/tv, een belangrijke drager van de Nederlandse taal. Ook zijn wij trots op de mensen met wie wij werken. Zowel voor als achter de schermen zetten zij alles op alles om het publiek een bijzondere theaterervaring te bezorgen.

Maar om ons theaterlandschap te behouden en te versterken moet het theater een nieuwe impuls krijgen. Het bestaande sectorale denken moet worden doorbroken, en zowel de podiumkunsten als het algehele cultuurbeleid heeft behoefte aan een nieuwe visie in het aanspreken van het publiek, en het creëren van nieuw aansprekend en oorspronkelijk theater. Alle instellingen, producenten, creatieve teams en artistieke talenten moeten zo veel mogelijk samen optrekken in het creëren van een aantrekkelijk theateraangebod, waar voor eenieder wat te beleven valt.

Aanbevelingen ten aanzien van het cultuurbeleid 2021-2024

De VVTP is blij dat de minister in haar reactie op de Raad voor Cultuur kiest voor een sterke podiumkunstensector. Soms zijn haar richtingen echter nog onduidelijk, en wordt er naar onze opvatting nog niet voldoende ingezet op het benutten van nieuwe kansen. Juist in deze tijd waarin het maatschappelijk debat vaak gaat over cultuur en identiteit moet een goed cultuurbeleid zich niet beperken tot het verleggen van enkele accenten. Daarom doen wij als VVTP de volgende aanbevelingen aan uw Kamer.

1. Investeer in nieuw Nederlandstalig werk

Al het nieuwe, oorspronkelijk Nederlandstalige repertoire (zowel toneel als musical) is per definitie hoger risicodragend. Het is echter van groot belang dat dit soort producties worden gemaakt. In het creatieve proces is het schrijven en uitproberen van teksten dikwijls een probleem. Teksten moeten kunnen rijpen en aangescherpt worden. Voor dat onderdeel van het maken van een nieuwe voorstelling is vaak te weinig tijd en geld, zowel

in het gesubsidieerde als niet-gesubsidieerde deel van de podiumkunsten. Een goede cultuur voor nieuw Nederlandstalig werk in het theater is ook van groot belang voor het verder uitbouwen van, bijvoorbeeld, nieuw Nederlands audiovisueel drama. Omdat taal de belangrijkste cultuurdrager is, vinden wij het van overstijgend belang dat de overheid het creëren van nieuw Nederlandstalig werk stimuleert, in alle disciplines. In de plannen van de minister komt nu nog te weinig naar voren hoe ze hierin wil helpen. Het opzetten van een revolving fund kan hierbij van nut zijn, maar de vraag is of het gereserveerde bedrag hiertoe toereikend is, en of dit revolving fund er ook zal zijn voor het proces van ontwikkeling van nieuw Nederlandstalig werk. Onderdelen van die voorontwikkeling zijn het uitdenken van het treatment, de script ontwikkeling, het doelgroeponderzoek, het componeren van muziek, het uitdenken van casting en een langere repetitieperiode. Nieuwe producties vergen een veel langere maakperiode; dit is kostbaar. Ook het in de markt zetten van een nieuwgemaakte productie vergt hogere marketingkosten. Door hier meer armslag te hebben wordt kwalitatief nieuw Nederlands werk gestimuleerd en kan een nieuw publiek worden genereerd. Wij vragen de Kamer om in te zetten op meer ondersteuning juist in ontwikkelingsfase van oorspronkelijk Nederlandse producties.

2. Erken de rol van musical in het theaterlandschap

De VVTP was erg blij met de erkenning van het genre musical als een breed gewaardeerde kunstvorm, die door de Raad voor Cultuur in het advies wordt uitgesproken. Ook noemde de raad de noodzaak om te komen tot een of meerdere ontwikkelingsinstellingen voor de musical. We vinden het daarom teleurstellend dat de minister daarentegen met geen woord rept over deze kunstvorm.

Jaarlijks bezoekt 28 procent van de bevolking een musical. Het is daarmee de meest populaire theatervorm, die door alle lagen van de bevolking wordt bezocht. Nederlandse producenten zijn telkens weer in staat geweest om grote buitenlandse producties naar Nederland te halen, en die op hoog niveau te bemensen, maar er worden ook veel oorspronkelijk Nederlandse musicals gemaakt. Voorstellingen als Ciske de Rat, Op Hoop van Zegen, Soldaat van Oranje en De Marathon vertellen bovendien typisch Nederlandse verhalen, en bereikten een groot publiek. Maar ook kleinere musicals zagen het licht, zoals 'Watskeburt', Een kleine blonde dood, en de artistiek veel geprezen musicalvariant van 'Turks Fruit'.

Door de versmelting van vele disciplines is musical een complexe en dikwijls dure theatervorm, waardoor makers en producenten financieel grote risico's lopen, zo constateert ook de Raad voor Cultuur in het sectoradvies over muziektheater. Als een musical niet het beoogde bezoekersaantal haalt dan heeft dat grote financiële consequenties voor de producent. Hoewel veel theaterproducenten een grote passie hebben voor vernieuwing en het maken van nieuw Nederlands repertoire, is het enorme financiële risico geen positieve incentive. Ook de voorontwikkeling en de langere repetitieperiode zijn vaak hachelijke ondernemingen.

Net als de Raad voor Cultuur kijken wij daarom met enige jaloezie naar de praktijk in de Verenigde Staten waar via workshops en een off-Broadway cultuur nieuwe musicals kunnen 'rijpen'. Door de samenwerking met nieuwe makers kunnen producties zonder commerciële druk op een organische wijze groeien. Wel moet de opmerking worden geplaatst dat een nieuwe productie ontwikkelen in het Engelse taalgebied een ander risicoprofiel heeft. Immers, als een musicalproductie daar succesvol blijkt is het potentiële publiek meteen van mondiale schaal. Die uitgangspositie maakt het investeren in innovatie aantrekkelijker. Dat gezegd hebbende willen wij als vrije producenten naar een rijker Nederlands musicalklimaat waar meer 'eigen' producties het levenslicht zien, nieuwe

verhalen op een nieuwe manier worden verteld, en waar in alle disciplines talent een kans krijgt.

Wij vragen de Kamer om bij uw bijdragen aandacht te besteden aan de positie van de musical in het theaterlandschap. We willen eveneens als sector graag meedenken over het creëren van een of meerdere ontwikkelingsinstellingen voor musical en muziektheater, bijvoorbeeld door samenwerking of inpassing bij bestaande producenten.

3. Maak werk van een stevig Revolving Fund

Wij zijn blij dat de minister een revolving fund wil instellen om risicovol werk te creëren en nieuwe makers ontwikkelkansen te bieden. Zo'n financieringssysteem zou enorm helpen bij het overzichtelijker maken van de financiële risico's die met het produceren van theaterproducties gemoeid zijn. Wij vinden dat dit fonds allereerst moet worden benut in het creëren van oorspronkelijk Nederlands theater. Ook wijzen we er opnieuw op dat alle nieuwe oorspronkelijke Nederlandstalige producties (zowel toneel als musical) door ons beperkte taalgebied een hoger risico hebben.

Maar om werkelijk het gewenste effect te hebben, moet een dergelijk fonds wel een bepaalde omvang hebben. Wij verwijzen hier graag naar Stichting Cultuur+Ondernemen die op basis van opgedane ervaring met het bestaande Fonds Cultuur+Financiering pleit voor het beschikbaar stellen van een bedrag van circa 25 tot 30 miljoen euro in een revolving fund. Het huidige Fonds Cultuur+Financiering kent een omvang van zes miljoen euro waaruit jaarlijks circa 50 tot 60 leningen worden verstrekt. De inschatting is dat hiermee ongeveer 5 tot 10 procent van de 'potentiele markt' bediend wordt. Wanneer deze experimentele regeling opgeschaald zou worden, en ook voor andere genres toegankelijk wordt gemaakt, moet dus grofweg gedacht worden aan een vertienvoudiging van het huidige budget, waarbij de helft van dat benodigde bedrag door de overheid gefinancierd zou moeten worden.

Wij realiseren ons dat het indicatieve bedrag van 25 tot 30 miljoen euro hoog is, toch hechten wij eraan het signaal af te geven dat een revolving fund voor de gehele sector zeer waardevol kan zijn, mits het voldoende omvang heeft. Wij vragen aan u om de Minister nader onderzoek te laten doen naar wat een effectieve omvang van het revolving fund is.

4. Voer een Tax shelter in voor de podiumkunsten

Naast een revolving fund pleiten wij voor de invoering van een Tax shelter voor theater. In België bestaat er al een dergelijke regeling. Hiermee wordt het fiscaal interessant om te investeren in relatief prijzige theaterproducties. We zien nu al dat Nederlandse producenten daarom een deel van hun productiekosten in België besteden. Om het innovatieve ondernemersklimaat in de theatersector te bevorderen zou een dergelijke belastingmaatregel ook in Nederland moeten worden ingevoerd, vergelijkbaar met de Tax shelter voor de Nederlandse film. Daarmee wordt ook het wegvloeien van productiegeld naar andere landen voorkomen. Wij vragen uw Kamer bij de minister aan te dringen om met haar collega van Financiën dit te regelen.

5. Besteed erfgoedmiddelen ook aan podiumkunsten

Het overdragen van ons Nederlands erfgoed is niet alleen een kwestie van het bewaren van gebouwen en kunstschaten. De grote consensus over het belang van erfgoed moet ook financieel uitstralen naar het 'levend maken' van erfgoed. Toneel, musical, film, en muziek zijn kostbaar maar essentieel in de overdracht van geschiedenis en erfgoed. We

zijn teleurgesteld dat deze minister niet kiest om het bestaande hokjesdenken te doorbreken, en ook niet kiest om dit te sectorale denken op termijn aan de orde te stellen. Wij vragen u aan de minister voor te leggen dat ze in haar denken over erfgoed meer oog moet hebben voor het belang van 'levende' cultuuruitingen in het bevorderen van kennisoverdracht rond erfgoed.

6. Ondersteun de ontwikkeling van het Digitale Informatieplatform Podiumkunsten

De podiumkunstensector heeft veel te winnen bij betere digitale gegevensuitwisseling. Op die manier kunnen de verschillende spelers in de sector meer inzicht verkrijgen in de publieksstromen, en kan een groter en diverser publiek worden bereikt. Samen met onze collega brancheverenigingen VSCD, NAPK en VvNO willen we bovendien stimuleren dat de podia nog actiever gaan communiceren met de bespelers. Alleen op deze manier kan worden gezorgd voor een evenwichtig aanbod verspreid over het land.

Daarom hebben de vier brancheverenigingen het initiatief genomen tot oprichting van het branche brede Digitale Informatieplatform Podiumkunsten (DIP). Dit is een essentiële stap in de verdere professionalisering van de podiumkunstensector. De Raad voor Cultuur adviseerde de minister om vanuit OCW een financiële bijdrage te leveren aan het welslagen en verder ontwikkelen van deze digitalisering. Wij kunnen het belang van dit specifieke advies niet genoeg benadrukken.

We zijn blij met de aandacht voor het belang dat de minister in haar brief hecht aan het digitaal ontsluiten van de sector, en ze lijkt daar ook wat middelen voor aan te willen wensen. We vragen aan de Kamer om haar expliciet te vragen de verdere ontwikkeling van de DIP te steunen.

7. Voorkom te grote afhankelijkheid van private fondsen

De afgelopen jaren is grote druk komen te staan op de private fondsen. Belangrijke kunstuitingen en educatietrajecten (zoals muziekonderwijs) worden nu voor een voornaam deel uit deze fondsen betaald. We hebben de Minister erop gewezen dat een deel van die fondsen in hoog tempo opdroogt. Dat kan voor de middellange termijn een probleem opleveren voor de continuïteit van die kunstuitingen en educatietrajecten. Daarbij drukken de grote projecten die afhankelijk zijn geworden van de private fondsen de kleinschalige projecten weg, waardoor het culturele landschap op termijn ook dreigt te versralen. Heroverweging van deze grote afhankelijkheid van publieke instellingen van private fondsen is noodzakelijk. Wij vragen de Kamer hierop aan te dringen.

8. Benut Vrije Theaterproducenten in educatie

Omdat er geen directe subsidierelatie bestaat tussen overheden en vrije theaterproducenten, zien we echter dat er te weinig samenwerking is tussen overheden, scholen en vrije theaterproducenten. Wij denken dat dit een gemiste kans is. Juist vanwege ons grote bereik, en de grote diversiteit aan producties zijn veel vrije theaterproducenten goed in staat om ook jongeren te bereiken. Wij pleiten daarom voor een intensiever contact tussen het ministerie en de vrije theaterproducenten.

9. Theater in de kunstcanon

Wij vinden het positief dat er op school steeds meer aandacht is voor erfgoed, multimedia, beeldende kunst en de historische canon. Maar een belangrijk onderdeel van de kunst- en cultuurerfgoed is de theater- en concertbeleving. Wij hebben daarom samen met een aantal andere brancheorganisaties de Minister opgeroepen om, naast de ambitie

museumbezoek voor scholieren te realiseren, ook te ambiëren dat zij minstens twee keer tijdens hun schoolcarrière een theatervoorstelling of concertbezoeken. Wij zien een dergelijke ambitie niet terug in de plannen van de minister.

Een vaste gesprekspartner

Als VVTP is het ons doel om bij te dragen aan een bloeiende theatersector. Wij zijn dan ook zeer graag bereid om bovengenoemde punten verder toe te lichten, en op die manier constructief bij te dragen aan de concretisering van onze suggesties.

Met vriendelijke groet,

Boris van der Ham
Voorzitter VVTP

Marte Lalleman
Directeur VVTP

AGENTS AFTER ALL - AT NEXT - BOS THEATERPRODUCTIES - COOK A DREAM - DG THEATER
- EFTELING THEATER - EIGEN NAAM - GEORGE VISSER PRODUCTIONS - JANKE DEKKER
PRODUCTIES - MEDIA LANE - NEW PRODUCTIONS - PUUREE - RICK ENGELKES
PRODUCTIES - SENF THEATERPARTNERS - STAGE ENTERTAINMENT NEDERLAND -
STARDUST - STUDIO 100 - THEATERBUREAU DE MANNEN - VAN HOORNE
ENTERTAINMENT - VAN LAMBAART ENTERTAINMENT